

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-3969/2013. számú ügyben**

Előadó: dr. Fogarassy Edit

Az eljárás megindulása

A Balassagyarmati Fegyház és Börtönben - előzetes letartóztatottként - fogva tartott panaszos beadványában sérelmezte, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben fegyelmi eljárást indítottak vele szemben, mert a Balassagyarmati Járásbíróságnak írt levelében tiszteletlen szavakat használt a bíróval szemben. A panaszban foglaltak alapján – az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 20. § (1) bekezdése értelmében – vizsgálatot rendeltem el.

Az érintett alapvető jog

A kapcsolattartás joga: Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés]

A megállapított tényállás

A panaszos levelei a Balassagyarmati Fegyház és Börtön parancsnokának írásbeli tájékoztatásával együtt érkeztek Hivatalomhoz, mely szerint a fogvatartott beadványai hivatalból történő továbbítását kérte.

A parancsnok tájékoztatása szerint a panaszost 2013. április 19-én fogadták be előzetes letartóztatásának töltésére; bűncselekménye becsületsértés. A fogvatartott „2013. május 6-án beadványt nyújtott be a Balassagyarmati Járásbíróság felé, melyben rendkívül tiszteletlen hangnemben írt az ügyében eljáró bíró úrral szemben, nevelője ezért fegyelmi eljárást kezdeményezett vele szemben.” A kivizsgálás során a fogvatartott mindvégig elismerte a fegyelmi cselekmény elkövetését.

Az első fokú fegyelmi eljárás során az intézet büntetés-végrehajtási osztályvezetője megállapította, hogy a fogvatartott a fegyelmi cselekményt elkövette, és ezért 2013. május 17-én feddés fenytetésben részesítette. A fogvatartott a döntés ellen panasszal élt. A másodfokú eljárás során nem tartották megalapozottnak az első fokú döntést, ezért a parancsnokhelyettes 2013. május 22-én hatályon kívül helyezte a határozatot.

A vizsgálat megállapításai

1. A hatásköröm tekintetében

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés f) pontja szerint a rendvédelmi szerv az alapvető jogok biztosa által vizsgálható hatóságnak minősül. A büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény 1. § (1) bekezdése szerint a büntetés-végrehajtási szervezet állami, fegyveres rendvédelmi szerv, vagyis a hatásköröm kiterjed a büntetés-végrehajtási intézetre.

2. Az érintett alapvető jogok tekintetében

Az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdése védi a „magánszférát”: a magán- és családi életet, az otthonát, a kapcsolattartást és a jó hírnevét.

A másokkal való kapcsolattartás bármilyen formában – személyesen, levélben vagy telefonon keresztül is – megvalósulhat. A levéltitok védelmét büntető és polgári jogi eszközök is biztosítják.¹

---

¹ Btk. 224. §, Ptk. 81. §

A magánszféra védelméről a 36/2005. (X. 5.) AB határozat kifejtette: a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek. Ha a nem kívánt betekintés mégis megtörténik, akkor nemcsak önmagában a magánélethez való jog, hanem az emberi méltóság körébe tartozó egyéb jogosultsági elemek, mint pl. a testi-személyi integritáshoz való jog is sérülhet.²

3. A vizsgálat érdemében

A 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 86. § (4) bekezdése rögzíti, hogy „az elítéltek a hatóságokkal, a nemzetközi szervezetekkel és a védővel való levelezése tartalmilag nem ellenőrizhető.” A bv. intézet alkalmazottja értelemszerűen akkor sem olvashatja el a hatóságnak (nemzetközi szervezetnek, védőnek) címzett levelet, ha a fogvatartott boríték nélkül vagy nem lezárt borítékban adja át, kizárólag a címzés pontosságát (valódiságát) ellenőrizheti.

A Balassagyarmati Járásbíróságnak címzett levelet – melyben a fogvatartott tiszteletlen szavakkal illette az ügyében eljáró bírót – a nevelő semmiképp sem olvashatta volna el, így ez alapján fegyelmi eljárást sem kezdeményezhetett volna a panaszossal szemben. Ezt a nyilvánvaló jogsértést az osztályvezetőnek észlelnie kellett volna, és első fokon meg kellett volna szüntetnie a fegyelmi eljárást.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Sárközy v. Hungary* ügyben – az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 8. cikkének megsértése miatt – éppen azért marasztalta el első ízben Magyarországot, mert a bv. intézet ellenőrizte a fogvatartottnak a strasbourgi bírósággal való levelezését.³

Vizsgálatom eredményeként megállapítom, hogy *a Balassagyarmati Fegyház és Börtön súlyosan megsértette a fogvatartott magánszférához, illetve kapcsolattartáshoz való jogát*, amikor a panaszos bíróságnak címzett, tartalmilag nem ellenőrizhető levelében foglaltak alapján fegyelmi eljárást kezdeményezett vele szemben.

Intézkedéseim

Az alapvető joggal összefüggő visszasság orvoslása érdekében az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján *ajánlást teszek a büntetés-végrehajtás országos parancsnokának*, hogy tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az irányítása alatt álló szerveknél a jövőben semmiképp se kerüljön sor a fogvatartottak és a hatóságok (jogvédő szervezetek, védők) közötti levelezés ellenőrzésére.

A konkrét ügyben a fegyelmi eljárás megszüntetésére tekintettel intézkedést nem teszek.

Budapest, 2013. július

Prof. Dr. Szabó Máté sk.

Melléklet: Alkalmazott jogszabályok

2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról (Ajbt.):

18. § (1) Az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint

f) rendvédelmi szerv,

(a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszasság), feltéve,

² ABH 2005, 390, 400.

³ No. 21967/93. publikálatlan kamarai döntés (Dr. Grád András - Dr. Weller Mónika: A strasbourgi emberi jogi bíraskodás kézikönyve; Hvgorac Budapest, 2011, 500-501. o.)

hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket - ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát - már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- 20. § (1)** Az alapvető jogok biztosa a hozzá benyújtott beadvány alapján - a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel - vizsgálatot folytat, és az e törvényben meghatározott intézkedést alkalmazza.
- 31. § (1)** Ha az alapvető jogok biztosa a lefolytatott vizsgálat alapján arra a megállapításra jut, hogy az alapvető jogokkal kapcsolatos visszasság fennáll, annak orvoslására - a vizsgált hatóság egyidejű tájékoztatása mellett - ajánlást tehet a vizsgált hatóság felügyeleti szervének. A felügyeleti szerv az ajánlás tekintetében kialakított érdemi állásfoglalásáról, illetve a megtett intézkedésről az ajánlás kézhezvételétől számított harminc napon belül értesíti az alapvető jogok biztosát.

1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről:

8. cikk – magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog:

1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.
2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

1979. évi 11. tvr. a büntetések és intézkedések végrehajtásáról (Bv. tvr.):

42. § (1) A büntetésvégrehajtás rendjét vétkesen megsértő elítélttel szemben - nevelése, valamint a büntetésvégrehajtás rendjének biztosítása érdekében - a következő fenytések alkalmazhatók:

- a) feddés,
- d) a személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése,
- f) magánelzárás,

43. § (1) A fenytés kiszabásánál figyelemmel kell lenni a fegyelemsértés súlyára és az elítélt eddigi magatartására, szem előtt tartva a fenytés célját.

6/1996. (VII. 12.) IM rendelet a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól:

86. § (1) A levelezés biztonsági ellenőrzésének célja a fogvatartás biztonságának a fenntartása, a biztonságot sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzése.

- (2) Az ellenőrzés az intézet biztonsági helyzetétől és az elítélt fogvatartásának a biztonsága körében felmerült tényektől függően szűrőpróbaszerűen vagy kellő rendszerességgel történhet.
- (3) Az ellenőrzés kiterjedhet a levél felbontására, melynek célja annak megállapítása, hogy a levél nem tartalmaz-e a biztonságra veszélyes tárgyat vagy információt. Az ellenőrzésnél technikai (vegyi) eszköz és különlegesen kiképzett kutya is igénybe vehető.
- (4) Az elítéltnak a hatóságokkal, a nemzetközi szervezetekkel és a védővel való levelezése tartalmilag nem ellenőrizhető. Ha alapos indok merül fel arra, hogy az elítélt részére érkező levelek nem a borítékban megjelölt hatóságtól, nemzetközi szervezettől vagy a védőtől származnak, a levelet az elítélt jelenlétében - jegyzőkönyv egyidejű felvétele mellett - kell felbontani. Az ellenőrzés csak a feladó azonosítására szolgálhat.
- (5) A levelezés ellenőrzése szempontjából nemzetközi szervezetnek azon szervezetek minősülnek, amelyek tevékenysége az emberi jogok érvényesülésének a vizsgálatára kiterjed.

87. § (1) Ha az intézet az általa tartalmilag ellenőrizhető levél tekintetében megállapítja, hogy az intézet, illetve a fogvatartás biztonságát veszélyeztető adatot, információt vagy tárgyat tartalmaz, az ilyen levél nem továbbítható, az elítéltnak nem kézbesíthető.

- (2) A levél továbbításának vagy kézbesítésének a megtagadását az elítélttel közölni kell, a levelet - kivéve, ha fegyelmi eljárás vagy büntetőeljárás indítása szükséges - vissza kell adni, illetve a feladónak vissza kell küldeni. Az elítéltnak érkezett levél biztonságot nem veszélyeztető részéről az elítéltet szóban tájékoztatni kell.

11/1996. (X. 15.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak fegyelmi felelősségéről:

2. § (1) Fegyelmi vétséget követ el az a fogvatartott, aki a büntetés-végrehajtás rendjét vétkeesen megszegi, más fogvatartottat fegyelmi vétség elkövetésére szándékosan rábír, vagy más fogvatartott részére fegyelmi vétség elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt.
7. § (1) A fogvatartott ellen a bv. szervezet személyi állományának a tagja köteles fegyelmi eljárást kezdeményezni, ha fegyelmi vétség elkövetését észleli, vagy fegyelmi vétség elkövetéséről tudomást szerez.
23. § (1) Az elsőfokú határozat kihirdetésekor a fogvatartott a feddés, vagy a személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése fenytések ellen a parancsnokhoz panasszal, a magánelzárás fenytés ellen a büntetés-végrehajtási bíróhoz (a továbbiakban: bv. bíró) fellebbezéssel élhet.
24. § (1) A parancsnok a fegyelmi ügyben öt munkanapon belül másodfokú határozatot hoz, amely a következő döntéseket tartalmazhatja:
- a) az elsőfokú határozatot helybenhagyja,
  - b) enyhébb fenytést szab ki,
  - c) a fegyelmi eljárást megszünteti,
  - d) az elsőfokú határozatot hatályon kívül helyezi, és új elsőfokú eljárás lefolytatását rendeli el.